

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA
AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KOZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-
évre 2 K 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Községeknek,
papok, gazdasági egyleti tagok- és közs. előjáróknak egész évre
8 K. Tanítóknak, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy példány
Telefon-szám 15. ára 10 fillér. Telefon-szám 15.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos

BETEGH PÁL.

Főmunkatárs: FÜLEI SZ. LAJOS.

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szög minden
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □cm.-ként 6 fillér-
többször közlésnél 4 fillérért közöltenek. Nyílt-tér sora 1 K. Hir-
detés és nyílt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen hetenkint
kétyszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő intézete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10.489. sz. és hirdetések küldendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. M. kir. postatakarék és Clearing számla 10.489 sz

A közbirtokosság.

A Székelyföldön, de leginkább Udvarhelyvármegye majdnem minden községében van birtokossági elnök és birtokossági tanács. Azonban az ennek létjogosultságát megállapító szervezési szabályrendelet nincs megalkotva. Emiatt sem tervszerűen nem tud működni, sem az erre hivatott hatóság a számadásokat megvizsgálni, költségvetéseit jóváhagyni (mert erről tudomása sincs) nem tudja. Ezáltal nagyon gyakori a jöttünk-mentünk 100 frt, ettünk-ittunk 100 frt féle elszámolás. Ezáltal nem csak anyagi kára van a községnek, de erkölcsi is sokat veszít, mert nem bizik előjáróiban.

A közbirtokossági szervezési szabályrendelet mintája az 1894. évi XII t.c. végrehajtásául kiadott földmívelésügyi miniszteri rendeletbe meg van; azt csak le kellene másolni, esetleg a költségvetési előirányzat bevétele és kiadási cimeit megállapítani, hogy a vagyonkezelés tervszerűen, az ellenőrzés pedig rendszeresen legyen végrehajtható. Mert épen a terv hiánya miatt nagyon sok helyen 5—600 hold közös legelő és erdővel bíró közbirtokosságnak, ahol 6—800 korona évi rendes bevétele van, nemhogy rendszeresen törlesztenének, de még a kamatját sem fizetik rendszeren, miáltal az adósság nő s így pár év múlva már csakis rendkívüli vágter eladá-

sával lehet pár évre kitérőlni az adósságból azért, hogy mielőbb újra bele men-

Jelen A másik mizériája a közbirtokosságnak, hogy a legeltetést nem szabályozta. Sok helyen van ugyan az u. n. „lémitáció“ papiros, de az írott malaszt marad, mert sem végrehajtva, sem kellőleg ellenőrizve nincs.

Az élelmesebbek becsődítenek egy csomó juhot, marhát, de az ennek alapjául szolgáló jog, vagy birtok nincs meg. Így egyik birtokos a többi kárára jogtalan hasznot szerez magának a közös rovására.

Ha azonban birtokossági szabályrendelet van, melyben már előre megvan állapítva az arányjog, vagyis hogy hány hold nyomás-birtokra hány apró, vagy nagy marha mehet ki s ezt a birtokossági előjáróság felelősséggel tartozik ellenőrizni, a fennmaradt, illetve kihasználatlan legelőjogokra a közbirtokosság maga fogadhat fel legeltetésre marhát, miáltal a közbirtokosság jövedelme gyarapodik.

Még csak a napi díjakat kívánom felhozni. A birtokossági elnök fizetése 8—10 korona évenként, évi kiadás napi díjakra azonban 60—80, sőt 100 korona, mert az elmaradhatatlan váltó-adósságra a 7 K negyedévi kamatot föltétlen 2—3 birtokossági előjáró viszi be, ami maga után vonja a 2—3 előjáró napi-díját.

Sokan azt mondhatják, hogy adóssá-

got, ha nincs pénz -- csinálni kell, mert be kell fizetni az adót, kell venni apa-állatot, fizetni kell az erdő-kezelési és őrzési díjat. Én pedig azt mondom, hogy nem kell, mert a költségvetés elkészítése esetén, elővan irányozva minden szükséges kiadás s azon túl ne lépjen. S ha a bevétel nem fedezi a kiadást, ha az olyan természetű, a földadó után, vagy ha apaállat a szükséglet, a tenyészállatok után rovatál vethető ki s ezáltal a váltó-adósságnak, mely a legkárosabb: végét lehetne vetni. Észszerű vezetéssel és takarékos gazdálkodással, a közbirtokosság maga segíthetné a községi lakosokat az ilyen inséges évben, mint a jeleni is.

Gáspár Albert,
körjegyző.

Szemle.

Szállnak kelet felől a szomorú hírek. Husz, harminc, talán negyvenezer orosz vitéz fekszik Jantainál, megmerevedett arcukon azzal a néma kérdéssel: miért? és a kis japánok, kiknek lelkébe csodás erélyt és bátorságot öntött a lángoló hazaszeretet, boldogan hunyják le örök álmra szemeiket. Ezuttal igen komoly, sőt alighanem döntő hatása volt az ütközet, annál is inkább, mert nemcsak Tokió uszik az öröm mámorában, hanem Európát is kénytelen volt leplezetlen jelentéssel beismerni óriási veszteségét. Valószínű, hogy az oroszok utóbbi veresége Port-Arthur ostromára is jelentékeny befolyással lesz. A vár vitéz védői, kik annyira különböznek Kuropatintól és táborukat, most

A „SZÉKELY-UDVARHELY“ TÁRGÁJA.

A szaglász érzéke.

— A „Székely-Udvarhely“ eredeti tárgaja. —

Egészségünk fentartására a jó orr is szükséges és a mint intelligens emberről szokás-szerűen mondjuk, hogy jó orra van, úgy ugyanezt állíthatjuk azokról is, kik kiválóan jó szaglász-érzékük által csakhamar megtudják különböztetni a jó ételt a rosztól.

Fő-figyelmünket a gyermekekre kell fordítanunk, kik gyakran abban a rossz szokásban szenvednek, hogy ujjukkal babrálnak az orrukban, miáltal az orr nyálkahártyáját folyton ingerlik és nem ritkán, főleg ha ujjuk piszkosak, betegséget, orrbajt idéznek elő, daganatok formájában.

Ily esetekben nem szabad közönyöseknek lennünk és kötelességünk, ha az intésem használ, már a gyermek saját érdekében büntetést is alkalmazunk, hogy az orrban való babrálástól elszoktassuk.

Az orr folytonos ingerlése által a szaporodó orrvádék következtében, főleg a zsebébb gyermekek alatt borzasztó, csaknem gyógyíthatatlan baj is keletkezik, az úgynevezett bűdös orr, mely a kellemetlen szag miatt, az ebben a bajban szenvedő egyént annyira ellenszenvenessé teszi, hogy azt többnyire kerülni vagyunk kénytelenek.

Csecsemőknél gyakran száraz nyálka rakódik le az orrlyukak falaira és megakadályozza a megnehezített lélekzés miatt a csecsemőszoptatását. Ily esetben nem szabad az anyának ujjait, vagy hegyes műszereket az orrba bevezetni

és legtanácsosabb meleg vízbe mártott vászonruhával óvatosan eltávolítani a kerges részeket. Nagyobb gyermekeket pedig idejekorán szoktassunk hozzá az orrukat zsebkendővel tisztítani, kifújni, a zsebkendő legyen vászonból, a mi jobb, mint a pamut, vagy mussclimból való.

Bor, különösen pedig pálinka mértéktelen élvezete az egészségre egyáltalában ártalmas; káros befolyása abban a bajban is nyilvánul gyakran, amely arcőrünket éri és elsősorban az arcbor vöröses színében nyilvánul, végre pedig az orrukat úgy elárasztja daganattal és kinövésekkel, hogy csaknem a felismerhetetlenségig eltorzítja. — Ki nem tudja, hogy legtöbb esetben az orr árulja el az iszákosságot!?

Vannak emberek, kik azt állítják, hogy a burnót élvezete jó szer a fejfájás ellen, a mellett pedig szellemünket is élesebbé teszi, ámde ez a szokás főleg a gyermekkorban és később is s különösen, ha szenvedélyé válik, okvetlen káros. Isten mentse bennünket, hogy a burnótozás asszonyoknál is szokássá váljék és annyira terjedjen nőkörökben mint a férfiak között.

Az undoron kívül, mi az embert elfogja az olyan orr látásán, amely füstös kéményhez hasonlító, a zsebkendők és kezek moeskos voltától is eltekintve, a nikotint tartalmazó burnót annyira eltompítja a szaglász szervét, hogy az idővel csaknem hasznavehetetlenné válik.

Egészségünkre továbbá az is ártalmas, ha gyakran rossz, bűzös szagok beélegzésének vagyunk kitéve, mert ezáltal folyton gyengül szaglász idegünk és orrunk nyálkahártyája is folytonos ingernek van alá vetve.

Habár nem óhajtunk foglalkozni az oly meseszerű elbeszélésekkel, hogy a virágillat hirtelen halált okozhat, azt az egyet nem tagadhatjuk mégsem, hogy bizonyos savak, vegyi gázok avagy növények megszagolása, ha nem is halálos veszedelemmel, de gyakran egészségünk tetemes megrongálásával járhat.

Tudjuk például, hogy oly fák alatt, amelyek spanyol legyek tartózkodnak, aludnunk nem szabad, különben felébredésünkkor erős szédülést érzünk, mert az eme bogaraktól származó káros kipárolgást a szájon és orron át beélegzettük.

Betegek és különösen tüdőbetegek szobáinak söprése közben helyén való a padlót előbb vízzel fellecsolni, hogy a söprés alatt por ne támadjon, mely orrunkon át beszívva, fertőző hatást gyakorolhat.

A ki hálósobájában erős illatu virágokat tart, szaglász idegének túlingerlése által, idővel szaglász szervét tetemesen gyöngíti, s ennek rendes következménye szédülés, émelygés, nőknél pedig halovány arcszín.

Az egészséges orr igazi kincs; mert az, akinek van, élvezheti igazán a sok különféle illatot, a mivel a természet és művészet lépten-nyomon környez bennünket; főleg azonban azonnal és könnyen észreveszi, ha az ételben valami nem jó.

Azt pedig ki-ki önmagán tapasztalhatta, hogy mennyire nagyobb és jobb étvágygyal eszünk, mennyire jobban ízlik mindenkor étel és ital, ha a jó illat, a belőlük ömlő kellemes szagú kipárolgás orrunkat éri és az orr nyálkahártyára gyakorolt behatás által gyomrunkat kellemesen ingerli.

Dr.

már meg vannak fosztva a segítség utolsó reményétől is. Számukra most már nincs egyéb hátra, mint a megadás vagy halál.

Két agg fejedelem haláláról adnak hírt a lapok: meghalt L o t z Károly, elhunyt G y ö r g y szász király. — A nemzet nagy halottja, a festőművészet neszora elköltözött közülünk. L o t z Károlyban ismét egy nagy embert veszítettünk, olyant, kinek helyét jelenleg senki sem pótolhatja. — G y ö r g y szász király a pillniti kastélyban hunyt el hosszas betegeskedés után. Amint írják, nagyon megtörte fiának házassági botránya és az is siettetette halálát.

A bécsi szenzációs gyilkosság ügyében nem hiányoznak az újabb részletek. A rendőrség még mindig nyomoz és már kisütötte, hogy Sikorát Klein Henrikné egyedül fojtotta meg. Kleinék különben igen nagy ügyességgel bujkáltak üldözőik elől. Hol Stuttgartban, hol Bazelben, hol Párisban akadtak rá nyomukra, míg végre Párisban f. hó 17-én sikerült őket letartóztatni. A kiadatási eljárást megindították. — Különben nem is szabad tulságosan csodálkoznunk a világ minden részéből érkező ilyen híreken. A kenyérharc mindig nagyobb arányokat ölt és a nyomorúság sok mindenre ráviszi az embereket. Így például legújabbán komoly aggodalomra ad okot a cigányprimások jövője, amit legjobban illusztrál az alábbi híreske:

A német trónörökös menyasszonyával C e c i l i a meklenburgi hercegnővel a napokban Baden-Badenben a Stephanie-Hotelben meghallgatta a cigányzenekar játékát. Közben elkérte a cigányprimás hegédűjét és egy óra hosszáig vezette a zenekart és játszotta a menyasszonya nótáit. Állítólag még cifrázta is amugy cigányosan!

Ha már ilyen magas régiókban járunk, szóljunk egyuttal L u j z a hercegnőről is, kinek az esetéről az újságok az eddigi hasábk helyett most már csak 6—8 sorban emlékeznek meg. Már megnevezett a maga részéről ügyvédje által négy szakértőt, kik többek társaságában hivatva lesznek dönteni beszámíthatósága felett.

A J ó k a i hagyatékának leltározása is lefolyt már. Nagybecsű gyűjtemények és ereklyék kerültek a becsüs kezei közé, aki meglehetősen prózái ember lehet, amennyiben J ó k a i egyik legféltettebb kincsét P e t ő f i házisapkáját két k o r o n á r a becsülte.

Nemcsak nálunk, de Dániában is haldoklik a romántrka. Helsingör környékén Marienlyi község közelében fekszik a hagyomány szerint H a m l e t sirja és most kegyetlen kezek akarják feldolni a világhírű hantot, hogy vasutat építsenek rajta keresztül. Meghalt a romantika!

Bármennyire áldásosnak tartják is sokan a vásárnapi munkaszünetet, azért úgy látszik vannak, akik nem osztják ezt a véleményt. Legalább is N i n o d e G i n e s toreador nem, aki Madrid egyik utcáján azért lőtte föbe magát, mert a vásárnapi munkaszünetről szóló törvény, mely a vásárnapi bikaviadalokat eltölti, a kenyerét veszélyezteti.

A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara közgyűlése.

Marosvásárhely, 1904. okt. 14.

A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara október 14-én délután közgyűlést tartott saját helyiségében Tauszik B. Hugó kir. tanácsos, elnök vezetésével.

Napirend előtt az elnök megemlékezett id. É l t e t ő Albert haláláról, kiben a kamara is egyik támogatóját veszítette el. Bejelentette, hogy a kamara 1903. évi jelentését minden érdeklődőnek megküldötték, s úgy a helybeli, mint a fővárosi lapok elismeréssel fogadták a kamara területi közgazdasági viszonyait élénken ecsetelő jelentését.

Elnöki közlések során élénk örömmel vette a teljes ülés tudomásul, hogy M o l n á r Jani, makfalvi fazekas, a híres állat-szobrász, égető-kemence építésére 1000 koronát, T ó t h f a l u s i Károly megyesfalvi műasztalos segédeszközök beszerzésére 868 K 4 f, S á n d o r István marosvásárhelyi fésűs egy fésűvágó gépet és egy szaruprést, B i n d e r Oszkár szászrégeni és V a l o v i t s Pál baróthi szijgyártók egy-egy Singer-féle szijvarró gépet kaptak a keresk. minisztertől; S e q u e n s József sepsiszentgyörgyi posztógyárosnak pedig 8000 korona államkölcsön visszafizetésére 5 évi időhaladék engedélyeztetett.

A tárgysorozat rendén jelentés tétetett a f. évi okt. 23—31-ére kitűzött első székelyföldi ta-

noncz- és segédmunka kiállítás munkálatairól, mely szerint elegendő résztvevő jelentkezett s így a kiállítás remélhetőleg kifogja elégiteni a hozzáfűzött várakozásokat.

Tárgyalta a teljes ülés a szövetkezetekről szóló törvényjavaslat-tervezetet. Helyesléssel fogadta, hogy a kormány törvényes intézkedéseket szándékozik életbe léptetni a szövetkezetek működésének szabályozására s a visszaélések meggátolására. A részleteknél kiemelte annak szükségét, hogy az irni nem tudó tagok aláírása s illetőleg a két előttemező tanu aláírása hatóságilag is hitelesítendő; a cégbe felekezeti v. nemzeti jelzőt felvenni nem szabad; a fogyasztási szövetkezetek árut nem tagoknak semmi körülmények közt el nem adhatnak; ha ezek a törvény terv. 77. §-ának rendelkezését be nem tartják: első esetben 500, második esetben 1000 K pénzbírsággal s harmad sorban felosztással büntetessenek stb. — S z o v á t a község hetivásárjainak egész évre kiterjesztését javasolja a keresk. kormány. Az új román, orosz és szerb általános vámtarifa ügyében terjedelmes memorandumot terjeszt a keresk. kormány elé. Határozta, hogy a földmívelési kormányának kender- és lenkikészítő telepek létesítésére saját hatáskörében legmesszebb menő támogatást nyújt. Öröndetes tudomásul szolgált, hogy a négy év óta nagyobb irányokban nem folytatott székely ipari kiképzés, a székely fiúk mesterségekre helyezése által újból nagyobb mérveket ölt, s ezuttal Csikmegyéből 50, Háromszék megyéből 5, Marostordából 34, Udvarhely megyéből 12, Kiskükölmögyéből 6, összesen 107 székely fiu nyert elhelyezést, kiknek elutazása új állomáshelyeikre folyó hó 24-ére van kitűzve. — Folytatólag T h é k Endre budapesti butorgyárost és S c h ö n b o r n Gézát az osztr. magyar bank marosvásárhelyi fiókjának főnökét a kamara levelező tagjává választották. Felir a kamara a keresk. kormányhoz, hogy a magyar kereskedelmi és ipari érdekek törvényhozási képviselőit a keresk. és iparkamaráknak — miként Ausztriában — képviselő küldési jog biztosítsák. Öröndetes tudomásul szolgált azon bejelentés, hogy a marosvásárhelyi Agrár takarékpénztár rt. az ország-szeret rosz közgazdasági viszonyokra való tekintettel, már kihelyezett kölcsönei kezelésénél a legmesszebbmenő méltányosságot óhajta gyakorolni: a törlesztésektől lehetőleg eltekint, a végrehajtási eljárásokat felfüggeszti és ezután 200 koronától fölfelé hosszabb lejáratu jelzálog kölcsönöket nyújt. Nyomban elis határozta, hogy miután az Agrár takarékpénztár közönségét nagyobb részt a székelység szolgáltatja, tagjai útján köztudomásra hozza a nevezett pénzügyi hazafias elhatározását. Javaslatba hozza — beadott kérvények kapcsán a teljes ülés, hogy Simonfi József nagy-ernyei szabónak és a gyergyóditrói székely társaságnak állami támogatásért beadott kérése figyelembe vétessék. A gyergyóditrói székely-társaság házi-ipari (kötő- és varró) iskolát tart fenn s ezen segélyezés nagyszámban jelentkező leányok képzését akarja befejezni, hogy aztán önállóan dolgozhassanak tovább. Az ügy annyival figyelemre méltóbb, mert ezek a közvetítő kereskedelem számára készítenek olyan árukat (fehérneműt, felső ruhákat, kötött árukat), melyeket eddig külföldről hozattak. Az Országos Magyar Szövetség tervbe vett vita gyűléseire Sz. S z a k á t s Péter titkárát és Z. S e b e s Dénes orsz. képviselő, levelező tagját küldte ki a kamara. Végül az elnök javaslatára elhatározta, hogy a székelyföldi márvány anyag megvédésére, valamint a székelyföldi kőipar fejlesztésének biztosítására a kormánytól lépéseket tesz s előterjesztését első sorban külföldi behozatal mérséklése s a székely fiúk kőiparra képzésének fokozása tárgyában teszi meg. Ezzel a teljes ülés véget ért.

Tan- és nevelésügy.

Udvarhelyvármegyei népnevelési egylet.

Gyerkes Mihály székelyudvarhelyi tanító által felvetett eszme, hogy a vármegyénkben létező tanítóegyletek és a Népnevelési egylet alakításának által népnevelési, illetve olyan tanítóegyletté, mely az eredményes tanítás eszközeinek tökéletesítése mellett egyesült erővel a nép minden rétegének nevelését, helyes irányu vezetését is programjába veszi: örömmel jegyezzük fel, hogy nemcsak itt szűkebb hazánkban, vármegyénkben részesült általános kedvező fogadtatásban, de

igen szép elismeréssel emlékeznek meg a helyes gondolatról a tanügyi- és napilapok is.

Elismeréssel adózik, helyeslését fejezi ki, az eszmének vármegyénkben való megvalósítása céljából kidolgozott tervezetért. Br. Eötvös József rég eltemetve aludt nagyszerű gondolatának poraiból feltámasztója: Makói Dr. M a k a y Béla vallás- és közoktatásügyi miniszteri osztálytanácsos is. Az osztálytanácsos urnak Gyerkes barátunkhoz intézett megleghangu levele, idevonatkozó közérdekű részét, szíves beleegyezése mellett, az alábbiakban közöljük:

Budapest, 1904. okt. 2.

Tisztelt Tanító Ur!

Kézhez vettem reformjavaslatát az Udvarhelyvármegye területén működő tanító egyleteknek Udvarhelyvármegyei népnevelési egyletté való átalakítása tárgyában. Nem mulaszthatom el ez alkalomból, hogy a szóban forgó egyesület megalakítása érdekében kifejtett buzgó munkásságáért, őszinte elismerésemel Önnek ki ne fejezzem.

Reformjavaslatából látom, hogy teljesen ismeri e kérdésben elfoglalt álláspontomat. Teljes elégtételre szolgál tehát most az az öröndetes tapasztalt körülmény, hogy egy uton járok egy gyakorlatilag is tapasztalt s a helyi viszonyokkal, megoldható nehézségekkel ismeretes tanítóval.

Mindig abban a nézetben voltam s vagyok ma is, hogy a kezdeményező szerepet a tanítóegyesületek kezéből kivenni nem szabad; mert a nemzeti oktatásnak szorosan össze kell jórnia a nemzeti neveléssel s az oktatókat a nevelőkre feltehenyekké tenni, az ügynek csak kárára van.

A cél pedig oly szép, oly nemes, a nemzet napszámósainak népnevelői munkássága annyira természetes szükség, hogy e felett már vitatkozni sem lehet. Csak az eszközöket és módot kell most keresnünk, amellyel a tervet az egész országban egyöntetűen megvalósíthassuk.

A nagyfontosságú kérdés életbeléptetése felett, amelyet 1903. évi febr. 2-án tartott emlékbeszédemben ujtottam fel, a VI. egyetemes tanítógyűlés f. évi július 6. ülésén már döntött. Ismeretes Ön előtt, hogy e nemes határozat minden hozzászólásom nélkül mily kedvező.

Most nem akarok elejébe vágni a továbbiaknak, átadom örökömet a lelkes tanítósnak; várom nyugodtan a fejleményeket s figyelemmel kísérem munkásságukat és szívesen fogadok minden értesítést az ügy állásáról.

Üdvözlöm Udvarhelyvármegye népnevelőit, Isten áldását kérem nemes munkásságukra és szívesen köszönti Önt

Makói Dr. Makay Béla,
min. osztálytanácsos.

Tanuságot tesz e levél tartalma a programba vett irányzat helyessége mellett akkor is, hogy nem kell mindent felülről várni, szívesen veszik az illetékes felsőbb fórumok, ha a gyakorlati emberek maguk jelölik ki az általuk megvalósítandó eszméknek módozatait, helyes irányát.

Előre tehát, hozzuk össze mindnyájan a népnevelés szent ügyének érdekében gondolatainkat, eszméinket, mert egyetértő egyesüléssel, nagy tetteket valósíthatunk meg, nem remélt szép eredményeket érhetünk el!

Külömfélék.

— A király ő felsége vasárnap Gödöllőre érkezett. Ő felsége hétfőn már Budapesten, magyar székvaróságban kihallgatást adott. Egyelőre még ma is ad kihallgatást a király.

— Haza jött — meghalni . . . T a m á s Antal nyug. m. kir. posta- és távirda-főtiszt székely atyánkfia kedden este fél hét órakor, életének 53-ik és boldog házasságának 30-ik évében hirtelen befejezte földi pályáját városunkban. Pár napja csak, — írják találon övéi a kibocsátott családi gyászjelentésben — hogy önerejéből megfutott 33 évi tisztas pályavég után hazajött, folytonos éj-napi szolgálatában megronesolt idegzetét szerető testvérei körében kipihenni. Ember tervez, Isten végez! Az édes anyaföld kebelén rég áhitott nyugalmat remélt és ime — temetőre talált. Hült porait folyó hó 20-án (ma csütörtökön) délután 3 órakor a román. kath. temetőbe helyezik örök nyugalomra és lelkeért az engesztelő szt. mise-áldozat pénteken reggel 1/2, 8 órakor a plébá-

nia-templomban fog bemutatni. Az elhunytat neje kívül: öz. Petrus Antalné, mint anyós; öz. Boros Károlyné Tamás Eliza, Tamás Károly, Tamás Dénes és Tamás Albert tanár, mint testvérei s ezek családjai, valamint Petrus Jenő, Kassay F. Ákosné és Embery Árpádné, mint sógora, illetve sógornői gyászolják. A váratlanul érkezett csapás mélyen lesújtotta a szerető családtagokat s városszerte sajnálják a kiváló szorgalmu ember halálát. Nyugodjék csendesén!

Merénylet Ugron Gábor ellen. Ugron Gábor országgyűlési képviselő e hó 18-án életveszélyben forgott. Fenyéd községben felügyelt a kukoricahordó szekerekre, melyek édesanyja földjeiről szállították be a termést. Este 6 óra tájban érkezett egy szekér. Demeter Zakariás bérest felszólította Ugron, hogy segítsen leüríteni a kukoricával terhelt szekert. A béres többszöri felszólítás után sem engedelmeskedett Ugronnak, aki erre dühös lett és kétszer pofonütötte a bérest. — Demeter Zakariás, aki különben is rosvolt multu ember s több évvel ezelőtt 12 évi fegyházra volt ítélve gyilkosságért, fejszét fogott és fejbe akarta csapni Ugron Gábor országgyűlési képviselőt. Ugron balkarjával fölfogta az ütést, mely azonban oly súlyos volt, hogy balkarja eltört. Ez még nem volt elég a mérénlylőnek; pisztolyt kerített elő és tíz lépésről kétszer Ugronra lőtt és elmenekült. Fél óra mulva Ugron kocsiával hazafelé tartott. Harmadszor is megtámadta a veszedelmes mérénlylő. Az utközben levő korcsmához mellől még kétszer rálőtt Ugron Gáborra. Szerencsére a lövések közül egy sem sértette meg Ugront. — Másnap délelőtt Ugron Gábor személyesen tett följelentést a mérénlylő ellen a székelyudvarhelyi kir. törvényszéknél, hol dr Voith Gerő kir. törvényszéki bíró és Halász Imre törvényszéki jegyző vették föl a képviselő panaszát. A mérénlylőt letartóztatták és bekísérték a kir. ügyészség fogházába. Ugron a súlyos fájdalmakat — erős természeténél fogva — föl sem veszi. Karját bekötözték és tegnap délután ismét kikocsizott édes anyja birtokaira.

Telefonos kisasszony. A kolozsvári posta- és táviratigazgatóság egy több oldalról sürgetett ohajtásnak tett eleget akkor, midőn a helybeli telefonközpont szolgálatainak pontos lebonyolítására Fitzus Anna m. kir. posta- és táviratkezelőnőt kinevezte Kolozsvárról. A kezelőnő állását már el is foglalta és azóta kellő gyorsasággal történik a kapcsolás az udvarhelyi központon.

Színház. B. Polgár Béla szintársulata folyó hó 18-án (kedden) este tartotta első előadását városunkban. Ruttkay György „Sötétség” című társadalmi színműve került ez alkalommal előadásra. A darab cselekménye egészen a modern élet keretei közt folyik le és a párbaj jogosultságának kérdése körül forog. Most, a midőn mind szélesebb arányokat ölt a párbajellenes mozgalom, bizonyára sok férfilelkében visszhangra talál a színmű alap gondolata: belátom és elismerem a párbaj jogosulatlanságát és haszatlanságát, de nincs erőm szembe szállni az egész társadalommal. Őlök, vagy megölettem magamat egy ferde felfogás, egy nyomorék idea kedvéért, mely azt akarja elhitetni velem, hogy a saját, vagy ellenfelem vére tisztára mossa a beszennyezett becsületet. A szereposztás következő: Váry — Batosi, Klementin — Bendéné, Emma — Sz. Hervay Erzs, Andor — Inke, Vera — Jászai Mariska, Erdős — Kiss, Istvády ezredes — Szőreg, Ernesztin B. Polgár Fanni, Istvády főhadnagy — Nagy. A szereplők általában jól és összhangzó előadást produkáltak. Ki kell emelnünk B. Polgár Fannit, Sz. Hervay Erzsit, Batosit, Szőreg, Nagy Sándort és Inke Rezsőt, kik dicséretes buzgalommal igyekeztek szerepeiket betölteni és a sürű tapsokból következtetve, jó eredménnyel. Kis szerepét dicséretesen töltötte be Jászai Mariska. Halász Ede — egy kis tulzással bár — jól játszotta meg a tiszt szolga szerepét. Elismerés illeti meg az igazgatót az előadás kezdeténél tanúsított pontosságáért, valamint azért is, hogy a

felvonás-közök a körülményekhez mérten elég rövidék. Közönségünk persze nincs ahhoz szokva, hogy a fél nyolcra hirdetett előadás 8 óránál előbb kezdődjék meg s azért az első felvonás elején meglehetősen szomorú képet mutatott a nézőtér. Azonban nyolc órára lassankint megtelt a földszin s a karzat és elég szép számú közönség hallgatta végig az előadást. Csak a páholyok maradtak kétségbeesetten üresen és ezen nem is lehet csodálkozni. — Szerdán f. hó 19-én „A tavasz” című szép zenéjű operett újdonság került színre; ma 20-án pedig „A csodagyermek” című víg színházi újdonság jön előadásra.

Korona gyűlését az udvarhelyi róm. kath. esperesi kerület papsága Jung-Cseke Lajos apát-főesperes elnöke alatt e napokban tartotta meg a helybeli plebánián, hol a tagok majdnem teljes számban megjelentek. A „Veni Sancte”-val egybekötött gyűlést az apát széleskörű tudásról, a nép igazi szeretetéről tanuskodó beszéddel nyitotta meg; élénk vonásokkal rajzolva a mai társadalmi életet. A tárgysorozatba fölvetett kebli ügyek beható tanácskozás után nyertek elintézt. Gyűlés után pedig a főesperes-apát szíves vendégszeretettelben részesítette a kerületi papságot.

Szakiskolánk gyakorlati fejlesztése. A székely iparkamara mult évi jelentésében ismerteti többek között a székelyudvarhelyi állami kő- és agyagipari szakiskola működésének tíz évi kedvező hatását is. Erre nézve nekünk van egy megjegyzésünk. Több év óta érdeklődő figyelemmel kísérjük a szakiskola hatását, hiszen az is majdnem egy időben keletkezett a „Székely-Udvarhely”-lyel. Igaz, voltak s vannak derék és kiváló növendékei, akik megmaradtak, szívvel-lellekkel ragaszkodnak pályájukhoz, becsületes munkassággal megkeresik a szükségeseket a maguk és övéik számára. Azonban sokan el is tértek eredeti hivatásuktól s eltagadják azt is, hogy valaha növendékei voltak az intézetnek, mert — szerintük — talán uribb foglalkozáshoz jutottak. Ezt úgy véljük megszüntetni s az ilyenek elég nagy számát kevesíteni, ha a négyéves tanfolyamon kívül legalább két évi tisztán gyakorlati kiképzésre is alkalmat nyújtanak. Ennek igen széleskörű előnye és haszna lenne úgy az intézetre, növendékekre, mint az egyes iparosokra és fogyasztó közönségre nézve is. Az intézet fentartása is az államnak kevesebbe kerülne; a növendékek tanulmányaik befejezése után azonnal foglalkozáshoz, kenyérkeresethez jutnának; az egyes iparosok egy egészséges irányu munkássághoz szoknának, s végül a közönség hivatott székely emberek munkájáért — és nem külföldről importált, esetleg hazai kezdetleges, őskori dolgokért — szívesebben adná oda amugyis szűkön telő filléreit. Ezen nézetünk bővebb és a gyakorlatban megvalósítható kifejtését — a szakiskola vezetőségétől és tanári karától kérjük és várjuk e helyen.

Ifjuságunk önképzése. A helybeli róm. kath. főgimnázium „Baróti Szabó Dávid Önképzőkör” megalakulása után első rendes gyűlését is változatos programmal tartotta meg. Ráduly Simon tanárt küldötte ki az ifjuság kalauzolására és ellenőrzésére a tanári kar. Az első gyűlés a „Himnusz”-szal kezdődött, amelyet az ifjuság — mintegy áldást kérve nemes munkálkodására és a hazára — igen lelkesen énekelt. Ezután György Dénes VIII. o. elnök lelkes megnyitó beszédet mondott a régi jelszavakkal: „Istenért — hazáért... előre...” Kijelölte a fegyvert is: „Műveltség...” Ez a szellemcsaták kardja...! Aztán a jegyzőkönyvet hitelesítették. Majd Ferency Károly VIII. oszt. tanuló szavalt a Vörösmarty „Vén cigány”-ját dicséretesen sikerültre. Erre az alelnök olvasta fel a kör törvényeit. — Bog a Alajos VII. oszt. tan. próbálkozik Várad A. „Iskarióti”-jának egy részletével. Majd a változatos tartalommal megjelent „Ébredés”, önképzőköri lapot olvasták fel. A következő pont a Csörgő Tamás VI. oszt. tanuló szavalt volt, melynek elbírálása érdekes vitaközlésre adott alkalmat. Mosolyok között lépett a pódiumra Kriesa Andor VIII. oszt. tanuló, ki megmutatta, mit tehet a művészet? Az előbb mosolygó arcok elkomorodtak, a lelkesedés lángjában tündökölt. Érzésteli, színezett szavaltat valóságos tapsvihar követte, mintegy jelentve, hogy elvitathatlanul dicséretesen sikerült. Majd, mielőtt az eredményes gyűlést befejező „Szózat” felzendült volna, sok életrevaló indítvány nyert elintézt. Az október hatodikai diszgyűlést már említettük; a többiről majd időről-időre hozunk rövid értesítést — buzditásul a minden szépért és jóért lelkesülő tanuló-ifjuságnak.

Hibaigazítás. Lapunk mult számában, a törvényhatósági közgyűlésről hozott tudósításunk

azon részébe, hol a tisztviselői nyugdíj-alap pótdójaról emlékezünk meg, hiba csuszott. Nem két százalék a pótdó, hanem csak fél százalék. Ugron János volt alispán nyugdíjazásánál pedig a szavazás úgy értendő, hogy három szó ellenében, a jelen voltak mind a nyugdíjazás mellett szavaztak.

— **Állást keres egy munkabíró, szorgalmas és szép írásu egyén.** A Remington-, Yost- és Bernsderfer-féle írógépeket is kezeli. Cím e lap kiadóhivatalában.

Törvénykezés.

Esküdtszéki tárgyalások. A helybeli kir. törvényszék esküdtbírósa — mint mult számban jeleztük — hétfőn megkezdte II-ik ülését. Az első napon Balázs László árvát-falvi lakost, haláltokozó súlyos testisértés büntetésben mondotta ki az esküdtszék vétkeinek s az 5 hónapi vizsgálati fogság betudásával 4 és fél évi fegyházra ítélte a bíróság. Kedden Sift György benei lakosnak felmenő ágbeli rokonon elkövetett halált okozó súlyos testisértés büntetése volt tárgyalás alatt. Ennél az esküdtszék verdiktje alapján 2 évi fegyházbüntetést mondott ki a bíróság. Tegnap Csiki Mátyás kápolnásoláshalvi lakos, halált okozó súlyos testisértés büntetével vádolt bűnügye volt soron. A tárgyalás lapunk zártakor még folyt.

Nyilt-tér*

Igen alkalmas utazásoknál.
— Rövid használat után nélkülözhetetlen.
— Egészségügyi hatóságok által megvizsgálva.

Bizonyítvány kelt Bécsben,
1887. júl. 3-án.
Kalodont

nélkülözhetetlen
fogtisztító-szer.

Elsőrangú hygienikusok elismerik, hogy egészségünk fentartásánál nem nélkülözhető a fogak és szájüreg gondos ápolása. Nevezetesen gyomorbetegségek hátríthatók el ez által Ennél legsikeresebbnek bizonyul a „KALODONT”, mely az antiszeptikus hatást a fogaknál szükséges mechanikus tisztítással kitűnően egyesíti.

Értesítés.

A n. é. közönség tudomására hozom, hogy **férfi- és női divatárú üzletemet** az új helyiségekben már teljesen berendeztem.

Miután főtörekvésem a jövőben is **legutányosabb árak** mellett az igen tisztelt vevők közönséget kiszolgálatni, becses figyelmébe ajánlom az

ősz- és téli idényre

nagy választékban ujonnan beszerzett áruraktáromat, mely kiterjed úgy férfi-, mint női ruhaszövetek, flanel és mosó velcek, jó meleg olesó ruhák, női- és kész fehérneműek, kitűnő minőségben; kész női blousok, férfi- és fiu kész-ruhák és kalapokban dusan felszerelve.

Női- és férfi-szabó kellékek óriási választékban, honi vásznak, paplanok, szőnyegek, asztal- és ágygarnitúrák és nagy kendőkben, továbbá ezer, meg ezerféle szakmámba vágó cikkekben nagy választékom van, miáltal azon kellemes helyzetben vagyok, hogy a legmesszebb menő igényeket is kielégíthetem.

Kérem szükséglete esetén nagy- és dus raktarom szíves áttekintésére, hogy egyszersmind **előnyös és olesó árainról** is meggyőződést szerezvén, legelőnyösebben beszerezhesse a ruházati és divat cikkeket ez idényre is.

A n. é. közönség szíves támogatását kérve, maradok szolgálatára kész tisztelettel

Szenkovits János utóda,

férfi-, női divat- és kőzműárú üzlete

— Székelyudvarhelyt, főtér. —

* Az e rovatban megjelenő közleményekért semmi felelősséget sem vállal a Szerk.

Apró hirdetések.

E rovatban minden szót 4 fillérért, vastagabb betűvel 8 fillérért közöl a kiadónk.

Legolesobb, legjobb divatlap

a „Budapesti Bazar“, mely tösgyökeres magyar ujságot a „SZEKELY-UDVARHELY“ előfizetői — különös kedvezmény gyanánt — negyedévre 1 K 50 fillér helyett 1 K 30 fillérért rendelhetik meg a „Szekely-Udvarhely“ kiadóhivatalában. A „Budapesti Bazar“ irányja mindenkor összpontosul e három szóban:

Izlés! — Takarékoság! — Munka!

Egy javított fedeles kocsi

jó állapotban eladó Dávid Gergely kovácsmesternél Székelyudvarhelyt, Petőfi-utca 26. sz. — felelősség és jótállás mellett. Ócska kocsikat becsereél s készít ujakat és elvállal mindennemű javítást a legjutányosabb árért.

BOR. Jó és olcsó asztali csemege és gyógyborok literenkint 28 krtól 1 frt 40 krig **Fernengel Gyula** bor nagykereskedésében kaphatók. 5 literen felüli vételnél külön kedvezményes árak.

Eladó alma.

Kézzel szedett, válogatott (I. és II. osztályu) szép

batul-alma

eladó **Ugron Gáspár** földbirtokosnál Bikafalván.

Réz- és ruggyanta-bélyegzők

egyesek, hivatalok testületek számára, valamint „Gumosít“ jelző készülékek üveg, porcellán-, vas-, bádor-, kő-, fa, vászon, zsák, vitorlavászon, jute, posztó és állatok jelzésére, égetővasak, érc értékgyek, ajtó-táblák; bronz ajtó-

táblák vésett névvel, horganyból fekete alappal öntött természetes fényezett betűkkel, ajtó- és kulcsszámok, monogramok pecsétnyomónak és ruhajelzéshez, valamint himzéshez, „Diadal“ legolesobb és legjobb ruggyanta kézi nyomda kaphatók és megrendelhetők **Betegh Pál** könyv-, papir-, iró- és rajzszerszerezésében Székelyudvarhelyt, (Kossuth-utca)

!!! Most jelent meg !!!

Szalay Béla
Bánat.

Versek.

Ára csinos borítékba
fűzve 1 korona.

Kapható:
Betegh Pál
könyvkereskedésében
Székelyudvarhelyt.

Cimbalom iskola

öntanulásra.

Minden cimbalom kedvelő megtanulhat magányosan tanító nélkül cimbalmozni a Kovács-féle legujabb cimbalomiskolájából. Az iskola tartalma: 10 lecke, 10 rajzzal, 50 legujabb magyar nótával. Az iskola ára 10 korona. Kapható: **Kovács János** okl. cimbalomtanárnál Budapest, VII. Erzsébet-körut 5. sz.

— Kérje mindenütt a magyar gyártmányu Müller-féle (minden fajtájú) tentát, tust, pecsétviaszot és aquarell festéket.

Tiszta borok. Jó konyha Pontos kiszolgálás.

Vendéglő és szálloda átvétel s megnyitás!

A nagyérdemű helybeli és vidéki közönség szíves tudomására hozzuk, hogy az eddigi közneven ismert

Hungária-szállót

átvettük és azt némi módosítással f. hó 19-én (szerdán) megnyitottuk.

Egyedüli törekvésünk az lesz, hogy a nagyérdemű közönség teljes meglegedését kiérdemeljük.

Vidéki n. t. vendégeink beszállás céljából az udvart és istállót díjmentesen használhatják s nagy gondot fordítunk arra, hogy minél otthonosabban érezzék magukat.

A nagyérdemű közönség szíves pártfogását kérve, maradtunk

Szekelyudvarhelyt, 1904. okt. 19-én

teljes tisztelettel:

Szalmásy és Gröller.

Tiszta borok. Jó konyha. Pontos kiszolgálás.

Udvarhelyvármegye alispánjától.
6249—904. alisp. szám.

Pályázati hirdetmény.

Udvarhelyvármegye székelyudvarhelyi, székelykereszturi és homoródokládi főszolgabíróságánál üresedésben lévő egy-egy közigazgatási gyakornoki állásra pályázatot hirdetnek.

Ezen állásokkal egybekötött javadalmazás:

I. 1600 korona évi törzsfizetés;

II. 1300 korona évi törzsfizetés;

III. 1000 korona évi törzsfizetés.

A pályázati kérvény, melyhez az 1883-ik évi 1. t.-c. 3. §-ában megkivánt elméleti képzettséget igazoló okmány csatolandó Udvarhelyvármegye főispánjához címzendő s **folyó év november hó 30-áig** bezárólag a vármegye alispánjához nyújtandó be.

A pályázati kérvény benyújtásának módjára nézve az 1902-ik évi 125000. sz. belügyminiszteri rendelettel kibocsátott vármegyei ügyviteli szabályzat 4. §-ának rendelkezése irányadó.

Szekelyudvarhely, 1904. évi okt. hó 8-án.

Dr. Damokos Andor,
alispán.

2221—904. szb. szám.

Árverési hirdetmény.

Kápolnásoláshalu község tulajdonát képező Homoród gyógyfürdő levő vendéglő és kocsma-ház a hozzájuk tartozó mellékhelyiségekkel együtt **folyó évi november 9-én délelőtt 10 órakor** Kápolnásoláshalu községkészenél megartandó nyilvános árverésen 1905. évi június 1-től szept. 15-ig terjedő időre bérbe fog adni.

Kikiáltási ár 2400 korona. Az árverés szóval vagy írásheli ajánlattal történhetik, azonban köteles árverező fél a kikiáltási ár 10 százalékát bánatpénzül alólírt főszolgabíró kezéhez letenni vagy írásbeli ajánlatához mellékelni s

szóval vagy írásban kijelenteni, hogy az árverési feltételeket ismeri s azokat kötelezőleg elfogadja.

Utóajánlatok nem fogadtnak el.

A részletes feltételek alólírt főszolgabíró-nál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Szekelyudvarhely, 1904. okt. 14.

Dr. Demeter Lőrinc,
főszolgabíró.

Tessék elolvasni! Elolvasatlanul le nem tenni s tovább ajánlani!

Szekelyudvarhelyt a Fő-piactéren kiadók az alábbiak:

Iroda, vagy raktárnak való szoba; pincék, gabona-elárusító hely hámbárokkal; nyílt bazárnak átalakítható hely; fényképésznek, terve szerint átalakítandó helyiségek!

1. **Két udvari lakás**, — kívánság szerint újból átalakítandó — mely áll 2—2 szoba, konyha, kamara, pince és egyéb hozzátartozandókkal — a földszinten.

2. **Egy szép nagy világos szoba** konyhával — földszint az udvaron.

3. **Egy udvari szoba** magános lakónak, iroda helyiségnek, raktárnak, vagy szabónak műhelyül **azonnal kiadók**. — A 2. és 3. pont alattiak **azonnal** el is foglalhatóak, míg a többiek — megfelelő átalakítás után — **Szent-Mihály napkor: szept. 29-én**. A ház a város legforgalmasabb helyén van s azért a lakások különösen alkalmasok azoknak, kiknek érdekük, hogy a főpiacon legyenek s a kapu elé kirakatokat tessenek. Ezen helyiségek csakis csendes foglalkozásu, gyermektelen családoknak, vagy magánosoknak adatnak ki!

4. **Raktárnak** — gabonának vagy bárminek — 3 nagy száraz, szellős pince-helyiség **azonnal kiadó és átadható!**

5. **Gabona kímérő** és elárusító hely (kímérő hámbárokkal), kicsinyben való elárusításhoz kiválóan alkalmas és nagyforgalmu hely.

6. **Nyílt bazárnak** — megegyezés szerint átalakítható — kapualj!

7. **Önálló lakás** külön udvarral és kerttel, konyha kerteszetnek különösen alkalmas, kitűnő és bővizű kúttal. Vidékről beköltözni akaró gazdálkodónak nagy udvarral. Fekereskedőnek, aki a hetipiacon vásárol be deszkát, fát és a helybeli iparosok stb.-nek elárusítja, kiválóan alkalmas, mert szemben van a fapiaccal, a jó karba helyezett Gábor-utca-ban. Egy nagy és két kisebb szoba, kamara, egy igen nagy, valamelyes műhelynek alkalmas nagy világos, szellős pincelakkal; egy kisebb pince és egy földi pincével, istálló, szekérszín, nyitott és zárt sütő, sertés és csukol stb.-ivel felszerelve **azonnal** vagy **Szent-mihály naptól 3, vagy 6 évre kiadók** s **azonnal elfoglalhatók**.

Értekezhetni írásban vagy szóval a tulajdonosnál:

magasolymosi

Koncz Ármín gyógyszerészszel
az irodájában Székelyudvarhelyt.

Előzetes költség nélkül

4%-OS

törlesztéses kölcsönöket

nyújtunk budapesti és külföldi elöranagu pénzintézetektől a földbirtok és ingatlan értékeig I. és II. helyre 15—65 évig terjedő időtartamra.

Személyhitelt! papoknak, katonatisztoknak, állami és magánhivatalnokoknak, kereskedőknek és iparosoknak kezes és kezes nélkül

1—15 évig terjedő időre gyorsan discretén.

Bank- és magánadósságok konvertálása.

Készítünk tervezeteket különféle újonnan alapítandó vállalatokról, valamint financiozzuk is ezeket. — Elvállalunk technikai és geológiai véleményezéseket hites szakértők által: foglalkozunk fennálló vállalatok részvénytársasággá való átalakításával.

Meller Lajos és társa Budapest, VI. Teréz-körut 32. (Törvénytörvényesen bejegyzett cég.) (Válasz bélyeg.)